

**OLIY TA'LIMDA TRANSFORMATSIYA JARAYONLARI:
ZAMONAVIY YONDASHUVLAR VA ISTIQBOLLAR**

Ziyoda Aripova

Annotatsiya: *Oliy ta'lim tizimida amalga oshirilayotgan transformatsiya jarayonlari, ularning mazmun-mohiyati hamda zamonaviy yondashuvlar asosida yuzaga kelayotgan o'zgarishlar tahlil qilinadi. Maqolada raqamli texnologiyalar, modul tizimi, kompetensiyaviy yondashuv kabi zamonaviy metodlarning ahamiyati yoritilgan. Shuningdek, O'zbekiston oliy ta'lim tizimidagi islohotlar, ularning istiqbollari va xalqaro tajriba bilan integratsiyalashuvi haqida fikr yuritiladi. Tadqiqot yakunida transformatsiyaning muvaffaqiyati uchun zarur bo'lgan shart-sharoitlar va takliflar ilgari suriladi.*

Kalit so'zlar: *oliy ta'lim, transformatsiya, raqamli ta'lim, zamonaviy yondashuv, modul tizimi, kompetensiyaviy yondashuv, innovatsiyalar, islohotlar, istiqbol*

XXI asr — bu bilim va innovatsiya asri. Jahon miqyosida sodir bo'layotgan global jarayonlar, raqamli texnologiyalar rivoji hamda bozor iqtisodiyotining dinamikasini inobatga olgan holda, oliy ta'lim tizimida tub islohotlar va transformatsiya muqarrar bo'lmoqda. O'zbekistonda ham sohaga davlat tomonidan katta e'tibor qaratilmoqda. Bu jarayon faqat shakl emas, balki mazmun jihatidan ham o'zgarishlarni taqozo etmoqda.

Transformatsiya — bu tizimli, chuqur va uzoq muddatli o'zgarishlar jarayoni bo'lib, oliy ta'limda u, birinchi navbatda, ta'lim mazmuni, texnologiyasi va boshqaruv modellarining yangilanishini nazarda tutadi.

Raqamli texnologiyalar transformatsiyaning asosiy drayverlaridan biri hisoblanadi. Onlayn ta'lim platformalari, video-lektsiyalar, testlash tizimlari, hamkorlikdagi muhitlar (Google Classroom, Moodle va boshqalar) keng joriy etilmoqda.

Oliy ta'lim muassasalarida ilmiy ishlar va tahlillarga asoslangan o'qitish tizimi shakllanmoqda. Talabalarning tadqiqot ishlariga jalb qilinishi ta'lim mazmunini amaliy va dolzarb qiladi.

Oliy ta'lim tizimida xorijiy oliygohlar bilan qo'shma dasturlar, talabalar va professor-o'qituvchilar almashinuvi orqali sifat va raqobatbardoshlik oshirilmoqda.

Ta'lim faqat bilim berish emas, balki talabada tahlil qilish, tanqidiy fikrlash va jamoaviy ishlash qobiliyatini shakllantirishi lozim. Shu sababli, keyslar, loyihaga asoslangan ta'lim, kollaborativ ta'lim kabi metodlar joriy etilmoqda.

So'nggi yillarda O'zbekiston oliy ta'lim tizimi tubdan o'zgarib, yangi bosqichga ko'tarildi. Globallashuv, raqamli texnologiyalarning keng qo'llanilishi, mehnat bozoridagi talablarning o'zgarishi oliy ta'lim tizimining ham yangilanishini taqozo etmoqda. Shu sababli, oliy o'quv yurtlarida transformatsiya jarayonlari strategik yo'nalishga aylandi.

Raqamli ta'lim texnologiyalarining joriy etilishi oliy ta'limda o'qitish jarayonining sifatini oshirishga xizmat qilmoqda. Onlayn kurslar, masofaviy ta'lim platformalari, sun'iy intellekt asosidagi o'qitish tizimlari — bularning barchasi ta'limni zamonaviylashtirishda muhim ahamiyatga ega. Bu jarayon o'qituvchi va talaba o'rtasidagi muloqot shakllarini ham o'zgartirib, interaktiv metodlarga asoslangan o'qitish usullarini keng joriy qilish imkonini bermoqda.

Kompetensiyaviy yondashuv asosida ta'lim mazmunining qayta ko'rib chiqilishi talabalarda faqat nazariy bilim emas, balki amaliy ko'nikmalarni shakllantirishga qaratilgan. Ushbu yondashuv orqali bitiruvchilarning raqobatbardoshligini oshirish va mehnat bozoriga tez moslashuvchanligini ta'minlash mumkin.

Kredit-modul tizimining joriy etilishi ta'lim jarayonining shaffofligi, talabalarning mustaqil bilim olishiga keng imkon yaratmoqda. Bu tizim orqali har bir talaba o'zining ta'lim yo'nalishini mustaqil rejalashtira oladi, bu esa shaxsga yo'naltirilgan ta'lim tamoyilini mustahkamlashga xizmat qiladi.

Xalqaro hamkorlikning kuchayishi ham transformatsiya jarayonining

muhim jihatlaridandir. Yevropa, Osiyo va boshqa mintaqalardagi ilg'or universitetlar bilan qo'shma dasturlar, akademik mobillik, ikki diplomli ta'lim shakllari orqali O'zbekiston oliy ta'limi xalqaro standartlarga yaqinlashmoqda. Bu esa nafaqat o'quv jarayonini boyitadi, balki professor-o'qituvchilarning salohiyatini ham oshiradi.

Mavjud transformatsion jarayonlarning muvaffaqiyatli amalga oshirilishi uchun infratuzilmaviy imkoniyatlar, malakali kadrlar, moliyaviy ta'minot va boshqaruv tizimidagi ochiqlik muhim omillar hisoblanadi. Transformatsiya faqat tashqi o'zgarishlar bilan emas, balki ichki mazmun, falsafa va yondashuvlarning yangilanishi bilan bog'liqdir.

Xulosa

Oliy ta'lim tizimidagi transformatsiya jarayonlari zamonaviy jamiyatning ijtimoiy-iqtisodiy ehtiyojlari, raqamli texnologiyalar rivoji va global mehnat bozorining talablaridan kelib chiqmoqda. Ta'limda raqamlashtirish, kompetensiyaviy yondashuv, modul-kredit tizimi va xalqaro hamkorlik asosidagi islohotlar ta'lim sifatini oshirishga, yosh avlodni raqobatbardosh mutaxassis sifatida shakllantirishga xizmat qilmoqda.

Transformatsiya jarayonlarining muvaffaqiyati uzluksiz monitoring, o'qituvchilar malakasini oshirish, zamonaviy infratuzilma yaratish va boshqaruv tizimining samaradorligini oshirish bilan chambarchas bog'liq. Oliy ta'limda amalga oshirilayotgan bu o'zgarishlar nafaqat ta'lim sifatini yuksaltirish, balki mamlakatning ilmiy, innovatsion va iqtisodiy salohiyatini mustahkamlashga xizmat qiladi.

Kelgusida ushbu yo'nalishdagi islohotlar yanada chuqurlashtirilib, ta'limning shaxsga yo'naltirilganligi, ochiqligi va moslashuvchanligi yanada kengaytirilishi zarur. Bu esa O'zbekiston oliy ta'lim tizimini global raqobatga bardoshli, ilg'or tajribaga asoslangan, zamonaviy bilim va ko'nikmalarni beruvchi muhim institutga aylantiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022 yil 6 apreldagi PF-87-sonli

farmoni.

2. “Oliy ta’lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi”, Toshkent, 2019.
3. Xamidov M. “Ta’lim tizimida innovatsion yondashuvlar”. – Toshkent: Fan, 2021.
4. UNESCO Education Transformation Summit 2022 – Official Report.
5. OECD: Trends Shaping Education 2022.